

Elecziuns dal cussegl naziunal 2003

**Vus decidais
tgi che sa tschenta a Berna.**

Il 19-10-2003.

Charas electuras e chars electurs

Jau avess gugent ina pli gronda participaziun.

Ils davos tschient onns è la participaziun a las elecziuns en Svizra praticamain sa reducida per la mesadad. Jau As pudess ussa dumandar: Vai memia bain cun nus? È la politica daventada memia abstracta? U manca forsa schizunt la confidenza?

Motivs per betg ir a votar u eleger datti segiramain blers. Ma en il center da la nova perioda da legislatura stattan temas impurtants e decisivs per l'avegnir. Jau pens per exempel a la finanziaziun da la sanitad publica ed a nossas ovras socialas AVS ed AI, per las qualas nus stuain tschertgar soluziuns novas ed adattadas a las generaziuns. Ma jau pens era a la situaziun difficila da noss purs e da las persunas dischoccupadas. Els dovran nossa solidaritad, medemamain las persunas che educeschan sulettas u ils giuvenils che sa stentan da survegnir ina piazza d'emprendissadi.

Agir a moda sociala po dentant sulettamain in stadi ferm cun finanzas saunas. La basa persuerter èn in'economia innovativa e prosperanta ed in commerzi flurint.

En la proxima legislatura vegn discutà – sper numerus auters temas – davart la sanaziun da las finanzas federalas, in nov urden da las finanzas federalas sco era davart la nova gulivaziun da las finanzas tranter la confederaziun ed ils chantuns.

Per quella discussiun duvrain nus dunnas ed umens intelligents, curaschus e creativs, ma era dunnas ed umens precauts, perspicazis ed abels da chattar in consens.

Uss essas Vus vidlonder: Vus savais eleger questas represchentantas e quests represchentants dal pievel per noss parlament. Faschai diever da Voss dretg. Elegiai la persuna che corresponda a Vus.

Jau engraziel cordialmain per Voss engaschi.

Vossa chanceliera federala

Annemarie Huber-Hotz

Restads a chasa

**èn passa la mesadad da las electuras e dals electurs
a las davosas elecziuns dal cussegl naziunal.
Forsa ans reussescha questa giada il cuntrari.**

Ina curta lecziun d'instrucziun civica (part I)

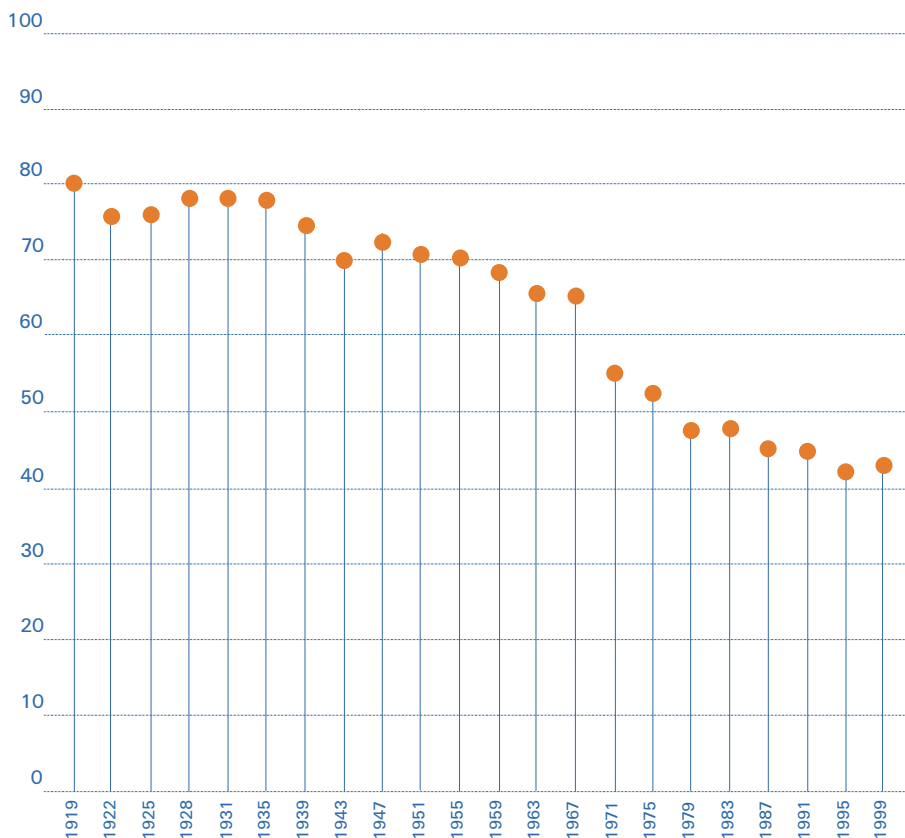
En Svizra è la participaziun a las elecziuns cun ina quota da lunsch sut 50% pli bassa che en numerus auters pajais democratics!

Mintga quatter onns decidan las electuras ed ils electurs da la Svizra tgi che represchenta els durant la proxima periodo da legislatura en il cussegl naziunal. A medem temp han lieu en numerus chantuns las elecziuns dal cussegl

dals chantuns.

Ils 200 commembers dal cussegl naziunal ed ils 46 commembers dal cussegl dals chantuns sa radunan mintg'onn quatter giadas per ina sessiun da trais emnas. Per fatschentas extraordinarias sa reuneschan els ad ina sessiun extraordinaria. Las sedutas dal cussegl naziunal e dal cussegl dals chantuns èn publicas.

La participaziun a las elecziuns dapi il 1919

Anc ussa na pudais Vus betg eleger per SMS

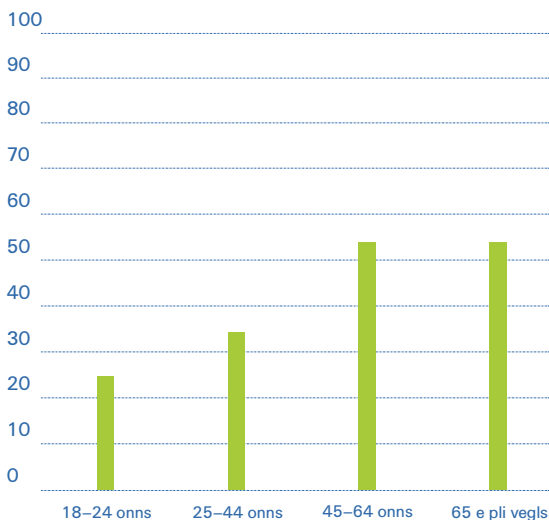
Ma Vus pudais. A partir da 18 onns.

Ina curta lecziun d'instrucziun civica (part II)

Il pertutgads duain pudair participar a la discussiun davart dumondas che concernan lur avegnir. Perquai ha il pievel svizzer decidì ils 3 da mars 1991 da sbassar il dretg da votar e d'eleger sin 18 onns. Fin oz fan dentant sulettamain var 25% dals giuvenils diever da quest dretg.

Furmaziun, plazzas d'emprendissadi e da lavur, ambient e svilup duraivel, drogas, novas tecnologias, etc. n'èn betg mo temas en il cussegl naziunal, mabain segir era temas dals giuvenils.

La participaziun a las elecziuns il 1999 tenor gruppas da vegliadetgna

Vus decidais

tgi che vegn tramess a Berna e tgi a chasa.

Cun Voss cedel d'eleger.

Far belbel gida pauc

Cun Vossa elecziun pudais Vus far midadas.

Ina curta lecziun d'instrucziun civica (part IV)

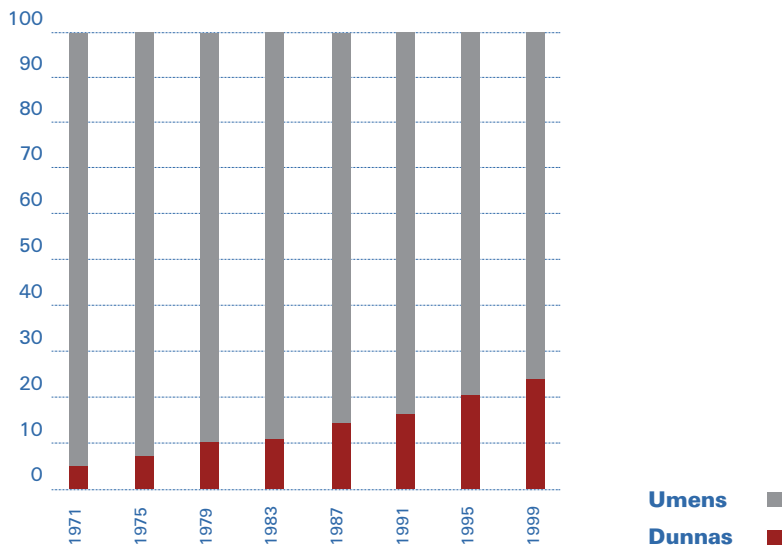
Per la democrazia èsi impurtant che las dunnas ed ils umens sajan represchentads a moda equilibrada en il parlament. Cun 51% da la populaziun èn las dunnas en la maioritad en Svizra. Ma en il cussegl naziunal sesan fin oz pir 23,5%.

Las democracias dal nord mussan ch'i

va era auter. A la testa stat la Svezia cun ina quota da dunnas en il parlament da 45%.

Tgi che vul damai che las dunnas ed ils umens sajan represchentads a moda equilibrada en il parlament, po dar sia vusch duas giadas a sias candidatas.

Il svilup da la quota da dunnas dapi l'introducziun dal dretg da votar da las dunnas il 1971

Mussai colour

Quai è Voss bun dretg.

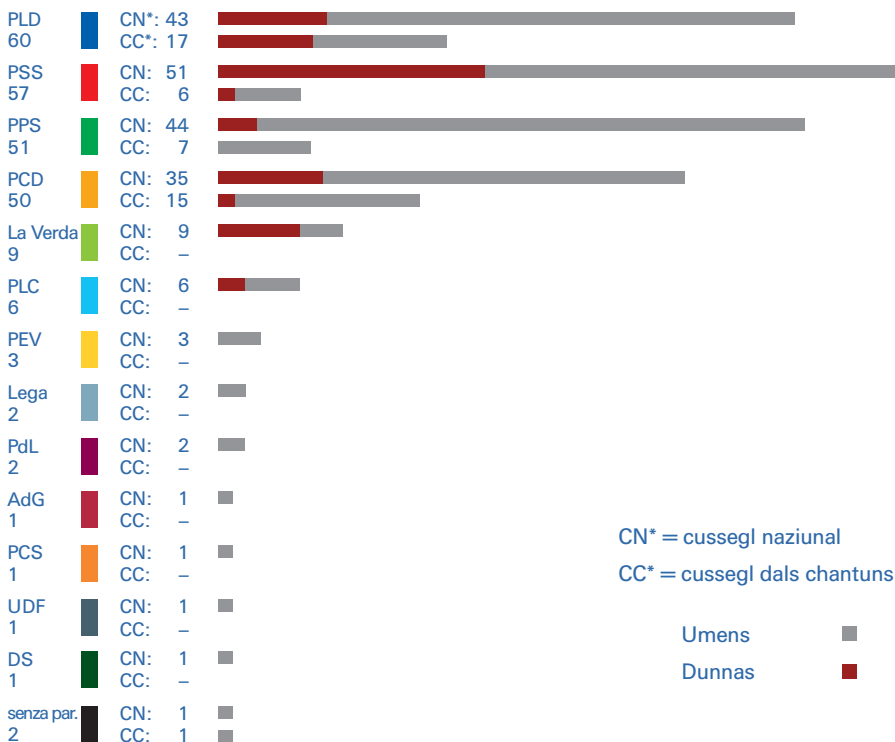
Ina curta lecziun d'instrucziun civica (part V)

Las partidas represchentan gruppas da la populaziun cun ina ideologia sumeglianta u cun interess sumegliants.

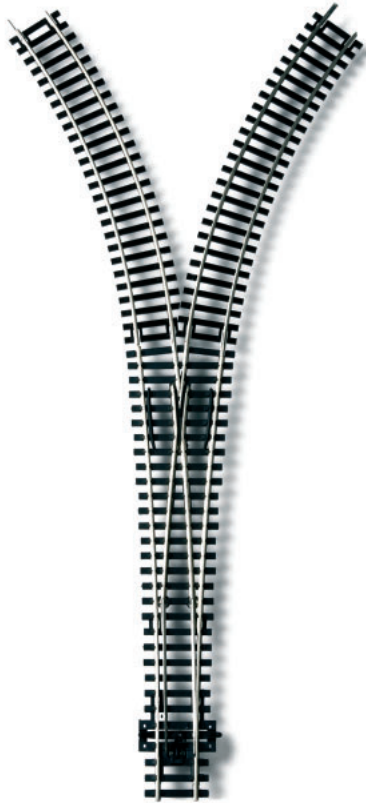
Partidas politicas èn indispensablas per ch'ina democrazia funcziunia. Ellas contribueschan a la furmaziun da l'opiniun

e promovon la concurrenza d'ideas politicas. Las quatter pli grondas partidas svizas nomineschan il cussegl federal e vegnan perquai era numnadas partidas da la regenza u partidas dal cussegl federal.

La repartiziun da las sedias en il cussegl naziunal ed il cussegl dals chantuns tenor partidas il 1999

Elegiai la direcziun

**Il 19 d'october 2003 decidais Vus en tge direcziun
che la politica va.**

Ina curta lecziun d'instrucziun civica (part VI)

En Svizra èn las elecziuns forsa main spectacularas che en noss pajais vischins, nua ch'in president u in chancelier vegn elegi.

A chaschun da las elecziuns en Svizra na dauzain nus betg ils ins sin il tron e tramettain ils auters en il desert. Era sunter las elecziuns dal cussegl nazional lavuran bleras direcziuns politicas per il bainesser e l'avegnir da la Svizra. Ma igl è tuttina da grond'importanza,

sch'ils ins daventan in pau pli fermas tras las elecziuns u ils auters in pau pli flaiVELS. Decidai Vus en tge direcziun ch'il tren duai ir.

Dal reminent: tgi che ha il dretg da votar e d'eleger po era sa laschar eleger. Las emploiadas ed ils emploiads da la confederaziun ston dentant, sch'els vegnan elegids, sa decider per lur professiun u per il mandat en il cussegl nazional.

Il dumber da sedias da las partidas dapi il 1983 en il cussegl nazional

			1983	1987	1991	1995	1999
Partida socialdemocrata		PSS	47	41	41	54	51
Partida populara svizra		PPS	23	25	25	29	44
Partida liberaldemocrata		PLD	54	51	44	45	43
Partida cristiandemocrata		PCD	42	42	35	34	35
Partida ecologica svizra		La Verda	3	9	14	8	9
Partida liberal-conservativa svizra		PLC	8	9	10	7	6
Partida evangelica svizra		PEV	3	3	3	2	3
Lega dei Ticinesi		Lega	-	-	2	1	2
Partida da la lavur		PdL	1	1	2	3	2
Alliance de Gauche		AdG	-	-	-	-	1
Partida cristiansociala		PCS	-	-	1	1	1
Uniun democratica federala		UDF	-	-	1	1	1
Democrats svizzers		DS	4	3	5	3	1
Allianza dals independents		AdI	8	8	5	3	-
Frauen macht Politik		FraP	-	-	1	1	-
Partida svizra da la libertad		PSL	-	2	8	7	-
Allianza verda		AV	-	-	-	1	-
senza partida/autras			7	6	3	-	1

Vus elegiais – en mintga cas

Per exempel a l'urna, u per posta.

L'elecziun a l'urna

En tut ils chantuns èsi pussaivel d'eleger durant almain dus dals quatter ultims dis avant la dumengia da las elecziuns. Vus pudais deponer il cedel d'eleger en las urnas che èn per part gia avertas avant ils 19 d'october 2003, surdar Voss cedel d'eleger en ina cuverta serrada a l'uffizi correspondent u bittar la cuverta en la chascha da brevs speziala da Vossa vischnanca.

L'elecziun per corrispondenza

En tut ils chantuns èsi pussaivel da vuschar per corrispondenza. En in pèr paucs chantuns han lieu il medem mument las elecziuns dal cussegl dals chantuns. Sch'ins vul sa participar era a quellas elecziuns per corrispondenza, èsi dentant necessari d'annunziar quai ad uras a la chanzlia communal. La votaziun per corrispondenza è pussaivla era da l'exteriur; Vossa vischnanca sto dentant survegnir ad uras il cedel d'eleger.

Substituziun

En in pèr chantuns èsi lubì da trametter ina substituta u in substitut a l'urna. Il cedel d'eleger stuais Vus dentant emplenir sez(za).

Agid

Persunas impedidas che n'èn betg ablas da scrire, pon eleger cun agid d'ina procedura speziala. In pèr chantuns han era uschenumnadas urnas ambulantas.

Attenziun

L'elecziun n'è betg reglada en tut ils chantuns tuttina. Vossa administraziun communal As infurmescha gugent per telefon u en scrit davart tut las pussaivladads en Voss chantun.

Dublegiai las schanzas

cun nudar in num duas giadas*.

*na vala betg per ils chantuns cun sistem da maiorz (Uri, Sursilvania, Sutsilvania, Glaruna, Appenzell dadora ed Appenzell dadens)

Mettain il cas che Vos prendais in cedel d'eleger vid...

...alura avais Vos la pussaivladad da scriver sisum (1) il num d'ina partida ed il numer da la glista correspondent. Las lingias vidas quintan alura per questa partida. Sche Vos na menziunais nagina partida, van las lingias vidas (5) a perder!

Sin Voss cedel d'eleger sto – era sch'el cuntegna il num d'ina partida u il numer da la glista – sa chattar almain in num valaivel (2).

Per evitar scumbigls stuais Vos era

adina scriver ils prenums ed ils numers correspondents da Vossas candidatas resp. da Voss candidats (3).

Vos pudais augmentar las schanzas d'elecziun da Vossa candidata resp. da Voss candidat cun metter il num duas giadas (4) sin la glista. Ma atenziun: simplificaziuns sco virgulettas u "dito" n'èn betg valaivlas.

Vos pudais eleger sulettamain personas che sa chattan sin ina glista da Voss chantun.

The image shows a sample ballot paper with the following details:

- Top left: "Liste Nr." (02), "Liste N°", "Liste no.", "Glista nr." (02)
- Top right: "Partei" (B), "Parti", "Partido", "Partida" (B)
- Handwritten entries with circled numbers indicating instructions:
  - 2: 0201 Stephan Stellvertreter
  - 0202 Marianne Muster
  - 0203 Berta Beispiel
  - 3: 0104 Pierre Personne
  - 4: 0204 Ernestine Exemple
  - 4: 0204 Ernestine Exemple
  - 0205 Patrizia Platzhalter
  - 0208 Amalie Alias
- 5: Two empty lines at the bottom.

Vus pudais midar tut

Era Vossa glista da las partidas prestampada.

Sche Vus preferis in cedel d'eleger prestampà d'ina partida u gruppaziun...

...alura pudais Vus stritgar numns da la glista (1) e remplazzar cun auters da Vossa partida preferida (2, 3).

Sche Vus scrivais in num duas giadas (3), pensai vidlonder: a la fin (4) na dastgais Vus betg avair sin la glista dapli numns che quai che stattan a disposiziun sedias al chantun. En il mender cas stuais Vus stritgar in auter num.

Correcturas stuais Vus en mintga cas far a maun (2, 3) – il meglier cun bustabs da stampa.

Remartga per Uri, Sursilvania, Sutsilvania, Glaruna, Appenzell dadora ed Appenzell dadens:

En quests chantuns èn cedels d'eleger prestampads nunvaivels. Scrivai a maun sin il cedel d'eleger uffizial il num e prenum ed eventualmain il numer da candidat d'ina singula persuna elegibla.

The image shows a sample ballot paper with the following details:

- Top left: "Liste Nr." (02), "Liste no." (02), "Giada nr." (02)
- Top right: "Partei" (B), "Parti", "Partido", "Partida"
- Row 1: "0201" with handwritten "Stephan Stellvertreter" (marked with 1)
- Row 2: "0202" with "Marianne Muster"
- Row 3: "0203" with "Berta Beispiel"
- Row 4: "0204" with "Ernestine Exemple"
- Row 5: "0205" with "Patrizia Platzhalter"
- Row 6: "0206" with "Enrico Esempio"
- Row 7: "0104" with "Pierre Personne" (marked with 2)
- Row 8: "0207" with "Neidhard Nemo" (marked with 2)
- Row 9: "0208" with "Amalie Alias"
- Row 10: "0208" with "Amalie Alias" (marked with 3)
- Row 11: "0209" with "Norbert Niemand" (marked with 3)
- Row 12: "0209" with "Norbert Niemand" (marked with 4)

Atenziun

Evitai sbagls – per betg perder Vossa vusch.

1. Vus pudais stritgar da la glista persunas che Vus na vulais betg. Cedels d'eleger cun remartgas offendentas n'èn betg valaivels.
2. Giaì ad eleger - ma deponi sulettamain in cedel d'eleger per il cussegl naziunal.
3. Questa giada stuais Vus restar anonim/a. Vus na pudais ni suttascriver ni segnar insaco auter Voss cedel d'eleger.
4. Na prendai betg x-in cedel per nudar Vossa vusch. Sulettamain cedels d'eleger uffizials èn valaivels.
Ils cedels d'eleger da las partidas èn cedels d'eleger uffizials.
5. Voss cedel d'eleger sto cuntegnair almain in num valaivel, ma betg dapli nums che quai che stattan a disposiziun sedias al chantun.
6. Ils nums sin ils cedels d'eleger èn da scriver e da curreger a maun, ma tuttina a moda legibla. Il meglier cun bustabs da stampa.
7. Igl è prudent da scriver il num nov sur il num stritgà.
8. Indicaziuns sco virgulettas u "dito" n'èn betg valaivlas.
9. En ils chantuns cun pliras sedias èn valaivels sulettamain ils nums che stattan sin in dals cedels d'eleger prestampads.
10. Nagin num na dastga vegnir nudà dapli che duas giadas sin in cedel d'eleger.

0800 00 2003

Per tuttas infurmaziuns
cumponi il numer da tele-
fon gratuit dals Servetschs
dal parlament (29 da
settember - 18 d'october
2003, glindesdi - sonda,
10.00 - 15.00).
www.parlament.ch